Lietas Nr. C29475114

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Liepājā 2015.gada 21.septembrī

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Z.Zaiceva
tiesneši R.Vīva un L.Kraule
ar sekretāri K.Loginu

izskatīja atklātā tiesas sēdē apelācijas kārtībā civillietu SIA "Hiponia" prasībā pret /persona A/ un /persona B/ par parāda piedziņu sakarā ar prasītāja apelācijas sūdzību par Kuldīgas rajona tiesas 2015.gada 9.jūnija spriedumu.

Tiesas sēdē Civillietu tiesas kolēģija

k o n s t a t ē j a

Ar Kuldīgas rajona tiesas 2015.gada 9.jūnija spriedumu daļēji apmierināta SIA "Hiponia" prasībā pret /persona A/ un /persona B/ par parāda piedziņu. Tiesa piedzinusi no /persona A/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /persona B/, par labu prasītājai parādu 25600 EUR, procentus par aizdevuma izmantošanu 4709,75 EUR, līgumsodu par laika periodu līdz 2012.gada 4.maijam 1239,52 EUR un tiesas izdevumus 1281,51 EUR. No /persona A/ par labu prasītājai piedzīti likumiskie procenti par laika periodu no 2012.gada 5.maija līdz 2013.gada 13.decembrim 2551,26 EUR. Atzītas prasītājas tiesības saņemt no /persona A/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /persona B/, par laiku līdz sprieduma izpildei vai dienai, kad atbildētāju mantu pārdod izsolē, vai līdz brīdim, kad iestājas Civillikuma 1763.pantā norādītie apstākļi, procentus – 6% apmērā gadā no piedzītās parāda pamatsummas 25600 EUR. Par labu valstij no katra atbildētāja piedzīti tiesas izdevumi 1,54 EUR apmērā. Tiesa noteikusi, ka sprieduma izpildes process saistāms ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2014.gada 19.novembra spriedumu civillietā C29735014 par /persona A/ fiziskas personas maksātnespējas procesu.

Tiesa nodibinājusi, ka VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" saskaņā ar 2008.gada 26.jūnija Aizdevuma līgumu Nr.155680/01 izsniegusi /persona A/ aizdevumu 25600 EUR apmērā. Pamatojoties uz minēto aizdevuma līgumu uz atbildētājam piederošo nekustamo īpašumu /īpašuma nosaukums/nostiprināta hipotēka.

Tiesa atzinusi, ka noslēdzot aizdevuma līgumu, starp pusēm izveidojās tiesiskas līguma attiecības, no kurām abām pusēm radās tiesības un pienākumi, galvenais parādnieks uzņemtās saistības no savas puses nav pildījis un nav veicis maksājumus maksājumu grafikā noteiktajos termiņos.

2012.gada 9.maijā banka ir paziņojusi atbildētājam par vienpusēju atkāpšanos no līguma.

Tiesa novērtējusi, ka kredītoperāciju izziņā norādītie veiktie maksājumi apliecina, ka atbildētājs veicis daļējus Aizdevuma līguma noteiktos maksājumu, un maksājumi sākti kavēti un maksāti nepilnā apmērā no 2009.gada 10.septembra. Tāpat tiesa, novērtējusi, ka Aizdevuma līguma 7.punktā noteikts procentu apmērs 8, 50 % gadā, Aizdevuma līguma 24.punktā noteikts līgumsods 30% gadā par termiņā neveiktu procentu un/vai pamatsummas maksājumu kavējumu.

Tiesa secinājusi, ka tā kā no 2009.gada 10.septembra galvenais parādnieks nenodrošināja pienācīgu līgumsaistību izpildei nepieciešamās naudas summas ieskaitīšanu viņa norēķinu kontā, bet nauda kontā tika ieskaitīta nepilnā apmērā, prasītājs šo samaksas daļu novirzījis maksājumiem, kas atbilst aizdevuma līguma 24.punktā paredzētajam secīgumam: līdz 2010.gada jūlijam procentu un līgumsoda par kavētiem procentiem saistību dzēšanai, bet no 2010.gada 9.jūlija tikai līgumsoda par kavētiem procentiem dzēšanai.

Tiesa atzinusi, ka šāda kārtība ir pretrunā Civillikuma 1843.pantā noteiktajam, jo minētā tiesību norma (redakcijā līdz 2014.gada 1.janvārim) paredzēja, ka gadījumā, kad kāds samaksā tikai daļu no sava parāda, tad viņa maksājumu vispirms ieskaita vēl nenomaksātos procentos un tikai pēc tam palikušo atlikumu izlieto kapitāla dzēšanai.

Tiesa ņēmusi vērā judikatūrā paustās atziņas un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta nosacījumus, un par netaisnīgiem atzinusi aizdevuma līgumā noteikto maksājumu secību.

Tiesa norādījusi, ka, lai gan Civillikuma 1843.panta redakcija, kas stājās spēkā ar 2014.gada 1.janvāri nevar tikt attiecināta un piemērota konkrētajā strīdā, taču, tiesas ieskatā, tā dod pamatu atzinumam, ka likumdevējs, precizējot normu un skaidri nosakot, ka parāda samaksas daļa vispirms ieskaitāma nenomaksātajos procentos, pēc tam kapitāla dzēšanai un tikai pēc tam līgumsoda dzēšanai, ir acīmredzami atzinis, ka iepriekšējā redakcijā norma bijusi netaisnīga un nav sasniegusi savu leģitīmo mērķi.

Pamatojoties uz minēto, tiesa atzinusi, ka tās summas, kas tika ieskaitītas galvenā parādnieka norēķinu kontā un varēja tikt izmantotas no aizdevuma līguma izrietošo saistību dzēšanai, vispirms bija jānovirza procentu maksājumu dzēšanai, bet atlikusī summa novirzāma vispirms pamatparāda dzēšanai, tikai pēc tam dzēšot līgumsodu.

Tiesa novērtējusi, ka laika periodā līdz brīdim, kad prasītāja vienpusēji atkāpusies no līguma, 2012.gada 4.maijam, galvenais parādnieks ir veicis maksājumus 4393,98 apmērā, no kuriem prasītāja 2599,06 EUR novirzījusi līgumisko procentu dzēšanai un 869,18 EUR līgumsoda par kavētiem procentiem dzēšanai.

Līdz ar to, tiesa atzinusi, ka prasība par procentu piedziņu ir apmierināma daļēji, proti, prasītājas aprēķinātais procentu parāds samazināms par 869,10 EUR.

Tiesa novērtējusi, ka 2008.gada 28.jūnijā starp banku un atbildētāju /persona B/ noslēgts galvojuma līgums, saskaņā ar kuru /persona B/ uzņēmusies pienākumu atbildēt par maksājumu pienācīgu izpildi, kas izriet no aizdevuma līguma, kā pats parādnieks. Ņemot vērā minēto, tiesa atzinusi, ka, ja pilnīga vai daļēja parāda piedziņa no /persona A/ nebūs iespējama, prasītāja ir tiesīga vērst prasījumu pret galvotāju.

Bez tam, tiesa novērtējusi, ka 2012.gada 12.novembra vienošanās par prasījuma tiesību cesiju apliecina, ka AS "Latvijas Hipotēku un zemes

banka" nodevusi prasītājai visas prasījuma tiesības pret atbildētājiem.

Tiesa noskaidrojusi, ka 2014.gada 19.novembrī /persona A/ pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, un atzinusi, ka galvenā parādnieka maksātnespēja nav šķērslis lietas izskatīšanai pēc būtības.

Tiesas spriedums pamatots uz Civillikuma 1402., 1934., 1753., 1756., 1757., 1765., 1716., 1587., 1589., 1843., 1805. pantu.

Par šo spriedumu apelācijas sūdzību iesniegusi prasītāja, norādot, ka nepiekrīt tiesas spriedumam daļā ar kuru noraidīta prasība par līgumisko procentu 869,18 EUR apmērā piedziņu.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka konkrētajā gadījumā samaksātās naudas summas nogrāmatošanas kārtību, par ko puses bija vienojušās līguma 24.punktā nav pamats atzīt par pretējiem pušu tiesiskās vienlīdzības principam vai netaisnīgiem.

869,18 EUR, kas tika novirzīti līgumsoda par kavētiem procentiem dzēšanai, tika saņemti par laika periodu no 2009.gada 7.oktobra līdz 2012.gada 5. aprīlim.

Prasītājs prasību tiesā cēla pirms 2014.gada 31.decembra, līdz ar to, apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa nebija tiesīga piemērot Civillikuma 1843.panta redakcijas saturu. Nav saprotams, pamatojoties uz kādiem pierādījumiem vai juridiskajām metodēm, tiesa ir izdarījusi secinājumu, ka grozot tiesību normas saturu, iepriekšējā normas redakcija atzīstama par netaisnīgu.

Norāda, ka tad kad tika noslēgts aizdevuma līgums, spēkā bija normatīvais regulējums, kas ļāva saņemto naudas nogrāmatošanas kārtību pielīgt tādu, kāda tā ir pielīgta aizdevuma līguma 24.punktā.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdz apmierināt prasību un piedzīt no /persona A/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /persona B/, par labu SIA "Hiponia" līgumiskos procentus 869,18 EUR apmērā par laika periodu no 2009.gada 10.oktobra līdz 2012.gada 9.aprīlim.

Procesa dalībnieki uz tiesas sēdi aicināti Civilprocesa likuma 56.panta kārtībā, taču tiesas sēdē neviens neieradās. No prasītājas, SIA "Hiponia" saņemts iesniegums ar lūgumu izskatīt lietu bez tās pārstāvja klātbūtnes un norādīts, ka uztur apelācijas sūdzību pilnā apmērā uz tajā norādītajiem motīviem. Atbildētāja/persona B/ rakstveida iesniegumā lūgusi skatīt lietu bez viņas klātbūtnes. Atbildētājs/persona A/ nav informējis tiesu par neierašanās iemesliem. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2015.gada 10.septembra protokollēmumu nolemts izskatīt lietu pēc būtības bez lietas dalībnieku piedalīšanās.

Pārbaudījusi lietas materiālus, izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība noraidāma.

Tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, kam tiesas kolēģija pievienojas. Līdz ar to saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu tiesas kolēģija lietas faktisko apstākļu juridisko novērtējumu un apsvērumus, ko devusi pirmās instances tiesa un kam apelācijas instances tiesa pievienojas, šajā spriedumā atkārtoti nesniedz.

Savukārt, Civilprocesa likuma 426.panta pirmā daļa nosaka, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Tiesas kolēģija konstatē, ka lietā nepastāv strīds par lietā nodibinātajiem faktiem, un proti, starp VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" un /persona A/ 2008.gada 26.jūnijā noslēgts aizdevuma līguma, saskaņā /persona A/ izsniegts aizdevums 25600 EUR apmērā. Aizdevuma līguma saistību izpildes nodrošināšanai starp VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" un /persona B/ 2008.gada 28.jūnijā noslēgts galvojuma līgums, kura 2.1. - 2.3.punktos galvinieks uzņēmies visas no līguma izrietošās saistības kā pats parādnieks.

Tāpat nav strīds par to, ka starp VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" un SIA "Hiponia" (pirms nosaukuma maiņas "Hipotēku bankas nekustamā īpašuma aģentūra") 2012.gada 12.novembrī noslēgta vienošanās par prasījuma tiesību cesiju pret atbildētāju.

No apelācijas sūdzības izriet, ka prasītāja nepiekrīt pirmās instances tiesas spriedumam daļā ar kuru noraidīta prasība par līgumisko procentu 869,18 EUR piedziņu, uzskatot, ka tiesa nepamatoti atsaukusies uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normām un Civillikuma 1843.panta redakciju, kas stājās spēkā 2014.gada 1.jānvārī.

Līguma vispārējo noteikumu 24.punkts paredz, ka no summām, kuras aizdevējs saņem no aizņēmēja tiek ieskaitīti par maksājumiem, kurus banka veikusi aizņēmēja vietā; komisijas maksu dzēšanai; līgumsodu dzēšanai; kavēto procentu par aizdevuma izmantošanu dzēšanai; kavēto aizdevuma pamatsummas maksājumu dzēšanai; aizdevuma līgumā paredzētā aizdevuma pamatsummas kārējā maksājuma dzēšanai; pirms termiņa atmaksātās pamatsummas daļas dzēšanai (l.lpp.16).

Tiesas kolēģija atzīst, ka pamatoti pirmās instances tiesa ir atsaukusies uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešo daļa, kas nosaka, ka līguma noteikumi ir netaisnīgi, ja tie nav iepriekš savstarpēji apspriesti un paredz neproporcionāli lielu līgumsodu, turklāt šī panta piektā daļa skaidri un nepārprotami nosaka, ka līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam līdz ar to nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus.

Tiesas kolēģija pilnībā pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā norādītajam, ka Augstākās tiesas Senāts vairākās lietās atzinis, ka Civillikuma 1.pants par tiesību izlietošanu un pienākumu pildīšanu pēc labas ticības ir sasaistāms ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 5.pantu par līgumslēdzēju pušu tiesisko vienlīdzību, kas savukārt norāda uz to, ka līguma noteikumi ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, ja tie patērētāju nostāda neizdevīgākā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām. Tiesai līguma noteikumi, kas ir pretrunā ar šīm likuma prasībām, jāatzīst par netaisnīgiem (sk. Senāta 2012.gada 17.decembra spriedumu lietā SKC -262/2012 un 2013.gada 12.marta spriedumu lietā SKC-108/2013).

Tiesību dogmatikā paustas atziņas par to, ka līgumsoda cietēja interešu pārsvaru var konkretizēt, vērtējot: a) nepieciešamību aizsargāt patērētāju vai citu "vājāko" līdzēju no līguma slēgšanas brīdī neadekvāti novērtētu saistību sekām, b) parādnieka labticīgumu, c) atbilstoši labiem tikumiem, nosakot robežu, līdz kurai pieļaujams līdzējiem pašiem vienoties par līguma pārkāpuma dēļ notikušā kaitējuma apmēru (Mikoss K.Pārmērīgi līgumsodi// Jurista Vārds.-Nr.43 (586), 27.10.2009.).

Šobrīd arī likumdevējs Civillikuma 1843.pantā ir skaidri un nepārprotami paudis savu attieksmi attiecībā uz parāda samaksas kārtību.

Norādāms, ka saskaņā ar likumu „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma saistību tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 21.pantu „līgumiem, kuri noslēgti līdz 2013.gada 31.decembrim un kuros ietverts pienākums maksāt līgumsodu, ja šo līgumu darbība turpinās pēc 2014.gada 1.janvāra un līdz 2014.gada 31.decembrim par tiem nav celta prasība tiesā, ar 2015.gada 1.janvāri ir piemērojami grozījumi Civillikuma 1716., 1717. un 1722.pantā par līgumsoda noteikumiem un grozījumi Civillikuma 1843.pantā par parāda samaksas kārtību".

Prasītājs cēlis prasību 2014.gada 13.janvārī, līdz ar to konkrētajam gadījumam un Līgumam noteikums par Civillikuma 1843.pantā paredzēto parāda samaksas kārtību tiešā veidā nav piemērojams.

Taču tiesas kolēģija atzīst, ka pamatoti pirmās instances tiesa ir atzinusi, ka likumdevējs, precizējot normu un skaidri nosakot, ka parāda samaksas daļa vispirms ieskaitāma nenomaksātos procentos, pēc tam kapitāla dzēšanai un tikai pēc tam līgumsoda dzēšanai, ir acīmredzami atzinis, ka iepriekšējā redakcijā norma bijusi netaisnīga un nav sasniegusi savu leģitīmo mērķi.

Līdz ar to tiesas kolēģija atzīst, ka prasība par līgumisko procentu piedziņu 869,18 EUR apmērā ir noraidāma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.pantu no prasītājas valsts labā piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kas apelācijas instances tiesā sastāda 5,88 EUR.

Pamatojoties uz augšminēto un Latvijas Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 430., 432., 434., 204.[1].pantiem, Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

noraidīt SIA "Hiponia" prasību pret /persona A/ un /persona B/ par līgumisko procentu par laika periodu no 2009.gada 10.oktobra līdz 2012.gada 9.aprīlim 869,18 EUR apmērā piedziņu.

Piedzīt no SIA "Hiponia", reģistrācijas Nr.40003426895, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 5,88 EUR (pieci *euro* un 88 centi).

Noteikt SIA "Hiponia" termiņu sprieduma labprātīgai izpildei, daļā par naudas līdzekļu piedziņu valsts labā, 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā un iemaksājot drošības naudu 284,57 EUR apmērā.

Pilns spriedums sastādīts 2015.gada 8.oktobrī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Z.Zaiceva

Tiesnese R.Vīva

Tiesnese L.Kraule